

Jaana Huhta YTO/TOK

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Viite

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN TOIMINTAKYVYN TUKEMISESTA SEKÄ IÄKKÄIDEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA;
HE 4/2020 vp**

Vastauksia sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajan kysymyksiin.

Tarkemmin RAI HE s. 50-53 ja taulukko s. 55 ja koulutustarve HE s. 53-54 ja taulukko s. 55. Sekä vastineessa 10.6.

Onko Opetusministeriön kanssa varmistettu, että hoitajien koulutuspaikkoja ja rahoja on varattu riittävästi täyttämään työvoimatarpeen hoitajamitoituksen osalta ja onko koulutustarpeessa ja määrissä huomioitu myös muun vanhustenhuollon ja sote-palvelujen kasvava tarve? Eli eihän ole niin, että kaikki suunniteltu koulutusmäärä menee yksistään ympärivuorokautisen hoivan tarpeisiin?

- Hallituksen esityksessä HE 4/2020 vp on arvioitu ko. esityksen vaatima lisäkoulutustarve ja sen kustannusvaikutus. Kotihoitoa koskevassa valmistelussa tullaan selvittämään tehtävän esityksen vaikutuksia kotihoidon koulutustarpeeseen ja niiden edellyttämään rahoitustarpeeseen. Hallituksen esityksessä arvioidaan aina kulloisenkin käsillä olevan esityksen vaikutuksia ja niiden edellyttämää rahoitusta.
- Yleisesti koulutustarpeita arvioidaan opetushallituksen toteuttamassa valtakunnallisessa pitkän aikavälin työvoima- ja koulutustarpeiden määrällistä ennakkointia ja osaamistarpeiden laadullista ennakkointia koskevassa työssä. Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakkoinnissa hyödynnetään Osaamisen ennakkointifoorumia, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen organisoima ja koordinoima ennakkoinnin asiantuntijaelin. Osaamisen ennakkointifoorumi muodostuu ohjausryhmästä ja yhdeksästä eri aloja edustavasta ennakkointiryhmästä, joista yksi on sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialan ennakkointiryhmä. Osaamisen ennakkointifoorumi arvioi osana ennakkointityötään toimialojen työllisten määrän kehitystä ja tehtävärakenteen muutosta. Uusin arvio koskee kehitystä vuoteen 2035 mennessä. Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakkointiyhteistyöstä säädetään alueiden kehittämisestä ja ely-keskuksista annetuissa laeissa sekä terveydenhuollon lainsäädännössä.
- Hallitus on varautunut rahoittamaan henkilöstömitoituksen noston edellyttämän koulutusmäärien nostamisen tulevien vuosien aikana. Päätökset lähihoitajien koulutuspaikkojen lisäämisen lisärahoituksesta on huomioitu julkisen talouden suunnitelmassa. Lähihoitajien koulutukseen on varattu 148 milj. euroa hallituksen esityksessä arvioidun mukaisesti (HE s. 53-54).

- OKM ottaa sairaanhoitajakoulutuksen lisäystarpeet huomioon kohdentaessaan 2020 IV lisätalousarvion sisältyvää ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen kertaluonteista 62 miljoonan euron lisärahoitusta. Aloituspaikkamäärien lisäyksistä vuodelle 2020 on tarkoitus tehdä päätökset tällä viikolla. Tämän lisäksi OKM on vuosina 2021 ja 2022 lisäämässä ammattikorkeakoulujen aloituspaikkoja ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksen sisältyvällä ohjelmaperusteisella strategiarahoituksella. Aloituspaikoista osa tulee olemaan sairaanhoitajakoulutukseen. Päätökset näistäkin on tarkoitus tehdä kesäkuun 2020 aikana.

Vaikka THL kustantaisi RAI-järjestelmän niin se vaatii erillisen sovelluksen, jotta sitä voi käyttää. Kustantaako THL kaikille toimijoille myös tuon tietokoneelle tarvittavan sovelluksen, jossa on erillinen lisenssimaksu

- RAI-arviointi voidaan viedä osaksi asiakastietojärjestelmiä hallitusti ja kustannustehokkaasti osana laajempaa asiakastietojärjestelmien kehittämistä. THL tulee antamaan sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain nojalla määräykset sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen rakenteista (muun muassa toimintakykytiedon osalta), jolloin RAI-tiedot voidaan viedä osaksi asiakastietojen yhtenäistä kokonaisuutta sosiaalihuollon Kanta-palvelujen käyttöönottojen yhteydessä ja myös rahoitus osana Kanta-palvelujen rahoitusta.
- THL ei kustanna sovelluksia, kunnat ja palveluntuottajat hankkivat ne erikseen. Tuki tähän sisältyy valtionosuuksiin siirtymäaikana, arvioitu kustannus 4 milj. euroa /vuosi. Ennen kuin käytössä olevat potilas- ja asiakastietojärjestelmät edellä kuvatulla tavalla sisältävät RAI-arviointijärjestelmän, kunnat voivat hankkia valmiin, erillisen ohjelmiston hankintamenettelyssä (nykyisin tietojärjestelmätoimittajia on 2-3). Hankinta on mahdollista tehdä myös hankintayhteistyönä, jolloin kustannukset ovat yleensä edullisemmat. RAI:n käytöstä ei kunnille aiheudu lisenssimaksuja. Katso myös taulukko kustannuksista lopussa.
- RAI-arviointijärjestelmä ei ole kaupallinen tuote. Se on kansainvälisessä tutkijayhteistyössä kehitetty yhtenäinen asiakkaan arviointijärjestelmä. Jos RAI on kansallisessa käytössä tai sen käytöstä ei synny kaupallista hyötyä, käyttö on maksutonta. THL:n RAI-lisenssi on siten maksuton. Tietojärjestelmätoimittajilla on omat sopimukset interRAI:n kanssa. Heillä on kyseessä kaupallinen toiminta, joten he maksavat rojalit interRAI:lle sopimustensa mukaisesti.

Kuka tai mikä taho toimittaa sovellusta, jolla RAI-ohjelma toimii? Onko se monopoliasemassa?

- Tällä hetkellä Suomessa on muutamia sovellustoimittajia (kolme) ja tilaa on useammillekin. Myös kansainvälisiltä markkinoilta voi hankkia. Ei ole monopoliasemaa kellään.

RAI-järjestelmässä suojattuja sisältöjä ovat mm. arvioinnissa käytettävät lomakkeet. Jotta toimijat voisivat niitä käyttää, niin pitääkö lomakkeet mahdollistaa myös heidän käyttöönsä eli laajentaa nyt vain THL:n käytössä olevaa oikeutta? Mitä se maksaa?

- Kaikilla niillä, joilla on sopimus THL:n kanssa, on oikeus ja mahdollisuus käyttää tietosisältöjä, mitta-reita ja lomakkeita. Uusi sopimus interRAI:n ja THL:n kanssa nimenomaan laajentaa tämän oikeuden kaikille, ns. kansallisena sopimuksena.
- THL:n ja interRAI:n sopimus tarkoittaa sitä, että itse RAI-välineistön käytöstä ei ole eikä tule kustannuksia. Jatkokustannukset muodostuvat henkilöstön kouluttamisesta RAI-arviointien tekemiseen. THL kouluttaa kouluttajien kouluttajat ja jatkossa koulutus siirtyy osaksi ammattikoulutusta.

- Kunnille kustannuksia aiheutuu täydennyskoulutuksesta ja sovelluksen hankkimisesta ja ne korvataan kunnille (ks. taulukko alla)

Mikä määrä budjetissa on varattu RAI:n koulutusjärjestelmälle, onko sisällytetty hoitajamitoituksen kustannuksiin vai tuleeko THL:n budjetista?

- RAI-arviointijärjestelmän käyttöönotto edellyttää henkilöstön kouluttamisen siirtymäkauden aikana, mistä syntyy kustannuksia koulutuksen järjestäjälle (THL) sekä toimintayksiköille (sijais- ja matkakulut). THL tarjoaa sekä RAI-verkkokoulun että RAI-erityisasiantuntijavalmennusta. Nämä kustannukset korvataan valtionosuuksina kunnille, luvut alla taulukossa (HE 50-53). Ovat osa HE:n kustannuksia, eivät suoraan mitoituksen.
- Vastaavasti kunnille korvataan tietojärjestelmäkustannuksia 4 miljoonaa euroa siirtymäaikaan. Tavoitteena on pitkällä aikavälillä, että nämä kustannukset siirtyvät osaksi pysyviä tietojärjestelmäkustannuksia (kuten edellä todettu)

VOS	RAI-koulutuskustannukset kunnille ja yksityisille palveluntuottajille yhteensä	1,3	1,3	1,3	1,6	0
VOS	RAI-tietojärjestelmäkustannukset kunnille ja yksityisille palveluntuottajille yhteensä	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0

- Lisäksi maksetaan THL:lle korvausta siirtymäkaudella 1,5 milj. euroa, mikä sisältää muutoskoulutuksen toimintayksiköille, käyttöönoton tuen ja valtakunnallisen hoitoisuusluokituksen (RUG) määrittelyt. Tällä hetkellä THL:n pysyvän RAI-toiminnan rahoitus on 500 000 euroa vuosittain.

THL:n määräaikaiset kustannukset	0,8	0,3	0,2	0,2	0
THL:n pysyvät kustannukset	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Miten kauan THL:n sopimus on voimassa RAI-järjestelmän käytöstä ja voiko luottaa siihen, että se ei muutu maksulliseksi käyttäjämäärien kasvaessa?

- Sopimus on toistaiseksi voimassa oleva ja tarvittaessa molemmat osapuolet voivat sen irtisanoa. RAI on käytössä useissa maissa ja lisenssi on kaikissa niissä ilmainen (myös suurissa maissa), joten käyttäjämäärän mukaan hinta ei nouse, ei ainakaan ole tähän asti noussut.

Kuka omistaa ja hallinnoi RAI-järjestelmää?

- Kansainvälinen tutkijajärjestö interRAI ja Suomessa THL lisenssisopimuksella.

Onko mukana RAI-järjestelmän käytännön toteutuksessa mukana kaupallisia toimijoita?

- Sovellusfirmat (kaikilla erillinen sopimus interRAI:n kanssa), joilta käyttäjät hankkivat ohjelmiston, mutta nämä eivät ole mukana kansallisessa toiminnassa (THL) vaan ovat erillisiä toimijoita.